
Suomen Kouluhistoriallinen Seuran toimintakertomus vuodelta 2007

Kouluhistoriallisen seuran vuosikokous pidettiin Tieteiden talossa maaliskuun 8. päivänä 2007. Johtokunta sai seuraavan kokoonpanon:

professori Martti T. Kuikka
kouluneuvos Jouko Kauranne
kouluneuvos Erkki Merimaa
opetusneuvos Antti Lappalainen
kouluneuvos Martti Hölsä
KT Saara Hakaste
KT Annukka Jauhiainen
KT Risto Ikonen

Erovuorossa olevat valittiin uudelleen. Ylijohtaja A. Lindströmin poisjäämisen takia valittiin loppukaudeksi KT Risto Ikonen. Vaalissa Ikonen sai kuusi ääntä ja Lassi Paajanen neljä ääntä. Seuran esimieheksi valittiin professori Martti T. Kuikka, varaesimieheksi kouluneuvos Jouko Kauranne. KM Maija Meretniemi jätti sihteerin tehtävät eikä uutta saatu tilalle. Rahastonhoitajana jatkoi KT Elise Lujala. Tilintarkastajina jatkoivat talousjohtaja Harri Pirkkalainen ja rehtori Lasse Paajanen.

Kuukausikokoukset

Ensimmäinen kuukausikokous pidettiin tammikuun 31. päivänä 2007 Tieteiden talossa. Kasvatustieteen tohtori Aatu Moilanen luennoi aiheesta "Vastuun ottaminen sokeain kansakouluopetuksen lähtökohtana", joka perustui hänen väitöskirjaansa vuodelta 2006. Kun kansakoululaitos aloitti kunnallisena toimintana vuoden 1866 lain perusteella, sokeain opetuksen järjestäminen vaati tarmokkai-

ta henkilöitä, jotta sokeain kouluja saataisiin perustettua niin suomen- kuin ruotsinkielisille oppilaille. Aatu Moilanen kiinnitti huomiota myös koulutusasenteisiin, joiden muuttuminen oli edellytys koulutuksen järjestämiselle. Luento synnytti vilkkaan keskustelun.

Helmikuun kuukausikokous pidettiin OKKA-säätiön tiloissa 21. päivänä 2007. FT Martti Hölsä piti esitelmän väitöskirjansa teemasta ja tarkasteli koululaitoksen rakentamista Itä-Karjalassa jatkosodan aikana. Esitelmä antoi kiintoisan rinnakkaiskuvan sotahistorian tutkimukselle, Koulutusta pidettiin hyvin keskeisenä asiana, kun pyrittiin rakentamaan yhtenäistä suomalaista yhteiskuntaa uusissa olosuhteissa. Siihen osallistuivat sotilasvirkamiesten ohella myös monet opettajat, jotka hakeutuivat vapaaehtoisesti tähän jännittävään ja samalla vaativaan työhön. Toiminnanjohtaja Kimmo Harra kertoi säätiön toimintalinjoista ja kehityspiirteistä. Yhteisiä asioita löytyy nimenomaan julkaisujen alueella.

Maaliskuun 8. päivänä pidetyssä vuosikokouksessa Minna Vuorio-Lehti piti esitelmän aiheesta "Valkolakin viesti. Ylioppilastutkintokeskustelu Suomessa toisen maailmansodan jälkeen". Aihe on ollut ajankohtainen koko 1900-luvun, mutta erityisesti se nousi esille, kun koulutusjärjestelmää pyrittiin muuttamaan 1960-luvulla, koska ylioppilastutkinnon vaikutus niin lukion kuin yliopistojen toiminnan suunnitteluun oli hyvin keskeinen. Siksi aihe antoi aihetta myös vuosikokousistunnon keskusteluun.

Huhtikuun 19. päivänä pidettiin kuukausikokous Tieteiden talossa. Silloin professori Pertti Kansanen alusti aiheesta opettajakoulutuksen kehittämissuunnitelmat 2000-luvulla. Hän oli mukana työryhmässä, jonka tehtävä oli analysoida opettajakoulutuksen silloinen tila ja laatia suunnitelmia uudistukselle. Vaikka Kansanen mukaan lopullinen ratkaisu on koulutuspoliittinen, opettajakoulutuksen vaikeita "umpisolmuja" oli syytä avata. Ne koskivat niin koulutuspaikkoja kuin erilaisia opettajaryhmiä lastentarha-, luokan- ja aineenopettajan koulutuksessa. Aihe kosketti läheisesti myös normaalikoulujen asemaa jälleen kerran. Siksi teema

kokosi runsaan keskustelijajoukon teeman ympärille.

Syyskauden ensimmäinen kokous pidettiin syyskuun 27. päivänä Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjastossa.

Sen aluksi varaesimies Jouko Kauranne esitti muistosanat johtokunnan jäsenestä KT Antti Lppalaisesta, jonka elämäntyö oli päättynyt syyskuun 16. päivänä 2007. Antti Lappalainen teki ansiokkaan työn kouluhistoriallisessa seurassa niin johtokunnan jäsenenä kuin vuosikirjan toimituskunnan jäsenenä.

Kuukausikokouksen varsinainen aihe oli kouluhistoriallisen seuran kirjakokoelma, joka on siirretty tiedekunnan kirjastoon ja luetteloitu. Kokoelma käsittää n. 3000 kirjaa. Yhteistyö kirjaston kanssa on sujunut erinomaisesti, vaikka käytännön toteutus on ollut vaikeaa milloin taloudellisten, milloin tilakysymysten takia. Kirjastonhoitaja Tuula Ruhanen, joka vaikutti ratkaisevasti sekä kirjakokoelman sijoitukseen että luettelointiin, kertoi kokouksessa kirjanäyttelystä ja arkistoinnista. Käytännön luetteloinnista vastasivat Marja Kukkonen ja Anni Pannula. Heille kaikille seura esittää parhaimmat kiitokset. Monien vuosikymmenien huoli kirjakokoelman sijoituksesta ja käytöstä on nyt ratkennut, sillä tiedekunnan kirjasto on ottanut sen hoitoonsa ja käyttöönsä.

Toinen syksyn kuukausikokouksista oli Tieteiden talossa loka-kuun 24. päivänä. Silloin KT Janne Varjo valotti keväällä 2007 julkaistun väitöskirjan pohjalta koululainsäädännön rakentumista ja koulutuspolitiikan käännettä 1990-luvulla. Tutkija on pitäytynyt keskeisesti eduskunnan toimintaan ja sitä kautta siihen lähdemateriaaliin, joka liittyy koululainsäädännöstä käytyyn keskusteluun asian käsittelyn eri vaiheissa. Tämä lähihistoriaan pitäytyvä ja kasvatussosiologiseen tutkimusotteeseen perustuva tutkimus antoi kiintoisan kuvan eduskunnan työstä ja kansanedustajien argumentoinnista linjauksia tehtäessä.

Syksyn kolmas kokous, joka oli Tieteiden talossa marraskuun 28. päivänä, liittyi kevään 2007 väitöskirjoihin. Silloin KT Janne Sääntti alusti teemasta "Oppilaana ja opettajana sotien jälkeisessä Suomessa". KT Sääntti kertoi väitöskirjansa aineiston tutkimus-

metodisista haasteista, miten opettajien kertomusaineisto johtaa narratiiviseen analyysiin, kun pohditaan opettajan kirjoitusta esimerkiksi: eletty elämä - koettu elämä - kerrottu elämä (kirjoitus). Millaisiin kategorioihin aineisto voidaan tyyppitellä ja millä perusteella? Nämä kysymykset johtivat vilkkaaseen keskusteluun.

Vuosikirja 2007

Vuosikirjan suunnittelu alkoi jo keväällä, sillä olihan vuosi 2007 maassamme juhlavuosi, kun maamme oli ollut itsenäinen 90 vuotta. Toimituskunnan puheenjohtajana toimi Jouko Kauranne, jäsenenä Martti T. Kuikka, Erkki Merimaa, Jukka Rantala ja Annukka Jauhiainen. Myös Antti Lappalainen osallistui vuosikirjan toimittamiseen, mutta hänen elämäntyönsä päättyi syyskuun 16. päivänä. Kouluhistoriallinen seura omistaa tämän vuosikirjan Antti Lappalaisen muistolle.

Vuosikirjan teemaksi suunniteltiin juhlavuotta, siksi vuosikirjan nimeksi tuli Koululaitos itsenäisen Suomen rakentajana. Kirjoittajat ja heidän aiheensa olivat seuraavat:

Jyrki Männistö, Kansanopetuksen toteutuminen muutti oppikoulun perustaa; Pauli Arola, Maalaiskansakoulun opetussuunnitelma ja yhteiskunnan rakennemuutos; Martti Hölsä, Sotavuodet ja koulunkäynti; Martti T. Kuikka, Kunnallinen keskikoulu, osa suomalaista koulujärjestelmää 1945-1974; Jorma Virtanen, R. H. Oittinen ja suomalaisen yhtenäiskoulun rakentuminen; Hannu Syväoja, Isänmaallisuuskasvatus Suomen kansakoulussa; Jukka Rantala & Janne Sääntti, Kansanopettajana 1900-luvun Suomessa; Jouko Kauranne, Oppilaiden valinnanmahdollisuudet maamme itsenäisyysajan oppivelvollisuuskoulussa; Tuula Hyyrö, Oppilasasuntola- syrjäseudun lapsen koulukoti; Jukka Kujala, Aapiskukko, kuri ja koulun kunnia - Valkokangas-ratkaisuja opettajuuden unohtaneille; Martti T. Kuikka, Koulumuseoyhdistyksestä kouluhistorian tiedeseuraksi - Suomen kouluhistoriallisen seuran kehitysvuodet 1935-2005.

Kun em. artikkeleiden jälkeen oli seuran toimintakertomus

vuodelta 2006 ja edellisten vuosikirjojen sisällysluettelot, muodostui sivumääräisesti laajin vuosikirja seuran historiassa. Vuosikirjan toimittaminen tapahtui yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Seura vastasi vuosikirjan painoasuun saattamisesta ja yhdessä Opetushallituksen kanssa valmiin vuosikirjan toimittamisesta seuran jäsenille. Jokainen jäsen sai sen postitse ennen joulua.

Seuran talous

Seuran toiminta perustuu jäsenmaksuihin, joilla kustannetaan kaikki postitukset, kuukausikokoukset ja vuosikirja. Viime vuonna seura on pystynyt Opetushallituksen tuen avulla pitämään taloutensa tasapainossa. Se tarkoittaa, että vuoden 2008 vuosikirjan suunnittelu on voitu aloittaa.

Toimihenkilöt

Maija Meretniemen jäädessä tutkijaksi seuralle ei ole saatu sihteeriä, vaan taloudenhoitaja Elise Lujala hoiti myös sihteerin tehtäviä yhdessä esimiehen kanssa. Sihteerin tehtäviin on haettu eri tavoin henkilöä, mutta se ei ole onnistunut.

Jäsenyydet

Seura on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen. Varaesimies osallistui valtuuskunnan vuosikokoukseen. Seura on myös Suomen Tiedekustantajain liiton jäsen ja esimies osallistui liiton vuosikokoukseen.

Seuran jäsenmäärä oli viime vuonna 77, mitä on pidettävä ihan kohtuullisena näiden resurssien puitteissa.

Helsinki 26.3. 2008

Martti T. Kuikka